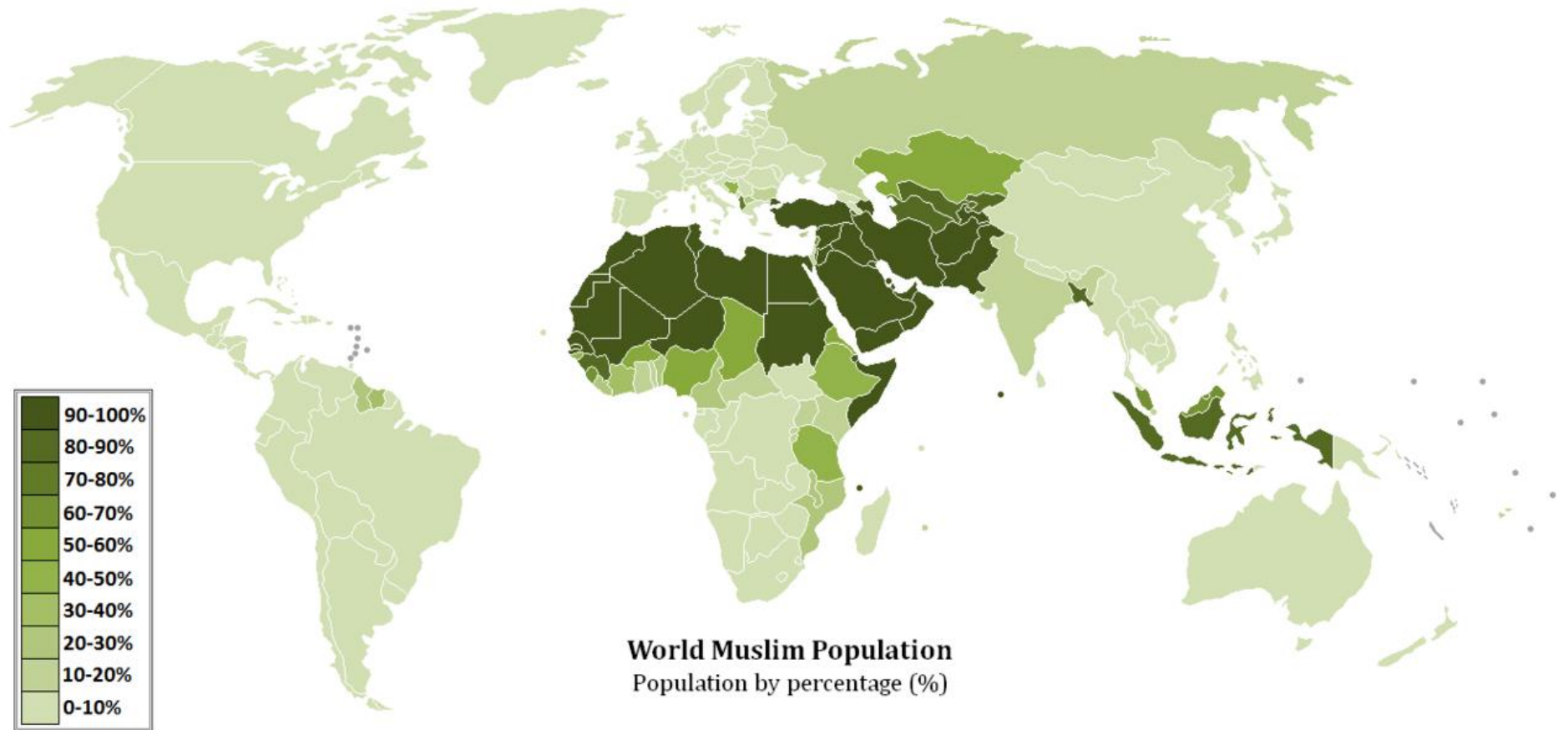

ISLÁM – ZÁKLADNÍ NAUKA, RITUÁLY A JEHO ANTROPOLOGICKÝ VÝZNAM

Nejvíce vyznavačů islámu žije v Německu

(v miliónech)

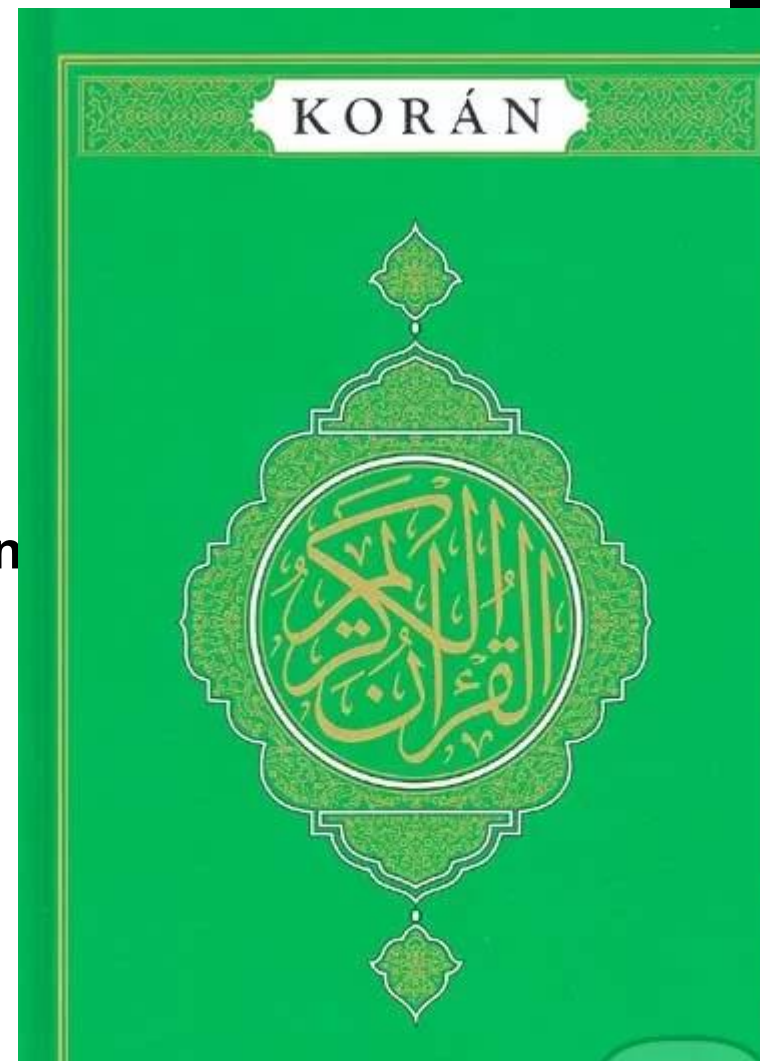
Nejpočetnější muslimské menšiny v Evropě (2015):

Rusko – 16 mil.

ISLÁM

- vznik v 7. století na Arabském poloostrově (r. 622, Medína)
- "islám" znamená odevzdání se Boží vůli
- monoteismus - jediný Bůh (Alláh)
- prorok Muhammad (poslední z řady proroků, mezi něž patří například i Mojžíš a Ježíš)
- nejen náboženství, ale i způsob života a systém pravidel, které ovlivňují jak duchovní, tak světskou stránku života muslimů

- **Pět pilířů islámu – základní náboženské povinnosti každého muslima.**
- **Korán – svatá kniha islámu, která obsahuje Boží zjevení.**
- **Hadísy – tradice a výpovědi proroka Muhammada, které doplňují Korán**

ŠAHÁDA (VYZNÁNÍ VÍRY)

"Není boha kromě Alláha a Muhammad je jeho prorok.,,

- Šaháda je prvním krokem k tomu, aby se někdo stal muslimem.

لا إله إلا الله محمد رسول الله

SALÁT (MODLITBA)

- 5x denně směrem k Mekce (úsvit, poledne, odpoledne, západ, večer).
- velmi strukturovaná a zahrnuje recitace z Koránu a specifické pohyby

ZAKÁT (ALMUŽNA)

- způsob očištění majetku
- prostředek k tomu, aby byla společnost spravedlivější a vyváženější

SAUM (PŮST ZEJM. BĚHEM RAMADÁNU)

- **bez jídla, pití, kouření a sexuálních aktivit od úsvitu do západu slunce**
- **posílení trpělivosti, pokory a soucitu s chudými**

HADŽDŽ (POUŤ DO MEKKY)

- alespoň jednou za život
- během specifických dní v islámském kalendáři (různé rituály připomínající události z dob proroka Abrahama)
- symbol jednoty muslimů z celého světa

KORÁN

- v klasické arabštině
- 114 kapitol (súr)

- duchovní průvodce i zdroj práva (šaría), který ovlivňuje morálku, politiku i společenský život
- principy islámského práva, jako jsou spravedlnost, milosrdenství a morální chování, teologická témata, etika, historie, pokyny pro uctívání
- různé interpretace Koránu se mohou lišit - různé školy právního myšlení (fiqh) vykládají určité verše podle svých tradic a zvyklostí

HADÍSY (vs. SUNNA)

- **výroky, činy a rozhodnutí proroka Muhammada**
- **považovány za výklady a aplikace Božího zjevení v každodenním životě**
- **např. jak se správně modlit, jak jednat s rodinou, nebo jak dodržovat půst**

- **prorokovy činy a slova jsou vzorem pro muslimy, kteří se snaží žít tak, jak žil Muhammad**

- **Každý hadís má tzv. isnád (řetězec vypravěčů), který určuje, jak důvěryhodný je daný záznam. Kvalita hadísů se rozlišuje na "autentické", "dobré" a "slabé".**

KOMUNITNÍ ŽIVOT

- **Islám – kolektivní povaha (rituály i modlitby často kolektivní)**
- **Mešity - místa pro náboženské úkony i centra komunitního života**
- **Rodina – základní stavební kámen společnosti**

ISLÁM JAKO SOCIÁLNÍ A KULTURNÍ FENOMÉN

- **důraz na koncept spravedlnosti a rovnosti**
- **Šaría – právní a etický systém**
- **spravedlnost, ochrana práv, pomoc těm, kteří jsou v nouzi**

- **Saúdská Arábie či Írán - právní systém založený na šaríi**
- **Turecko či Indonésie - šaría spíše jako morální a kulturní vodítko**

- **Být muslimem ale znamená pro každého něco jiného....**
 - **..... Proto antropolog studuje muslimy jako osoby zakotvené v kultuře, historii a zemi, ne jako „symboly“ náboženství**

SOCIÁLNÍ SPRAVEDLNOST A SOLIDARITA

- **Islám vyžaduje spravedlivé zacházení se všemi členy společnosti a zdůrazňuje odpovědnost bohatých vůči chudým. ALE....**
- **Zakát podporuje společenskou solidaritu a snižování nerovností.**
- **Islám propaguje rovnost mezi věřícími. Při modlitbách stojí muslimové vedle sebe bez ohledu na jejich společenské postavení či bohatství, což symbolizuje bratrství a rovnost všech muslimů. ALE....**

ROLE ŽENY V ISLÁMSKÝCH SPOLEČNOSTECH

- **Postavení ženy – složité**
- **v 7. stol. revoluční práva pro ženy**
- **právo na dědictví, vzdělání, vlastnictví majetku a volbu manžela**
- **spravedlivé zacházení se ženami**
- **rovnost mezi muži a ženami v duchovním smyslu**

- **...ALE: různé regionální, kulturní a právní faktory a tedy...**
 - ... různé interpretace a aplikace těchto práv**

ŽENSKÁ PRÁVA V KORÁNU

- základní povinností je péče o děti a rodinu
práce doma a „soukromý“ život vs. práce mimo domov a zapojení do veřejného života
- různé kulturní normy týkající se oblékání
hidžáb, nikáb, burka, čádor
- různé významy v různých zemích

KULTURNÍ ROZMANITOST V ISLÁMSKÉM SVĚTĚ

- přejímání i ovlivňování místních zvyků a tradic

př. Maroko a Indonésie

C. Geertz: *Islam Observed* (1968) – jak různé společnosti interpretují a praktikují islámské hodnoty a rituály způsobem, který odpovídá jejich specifickým kulturním a sociálním kontextům.

ISLÁMSKÁ ARCHITEKTURA A UMĚNÍ

- kulturní dědictví světa
- mešity, minarety, madrasy, mauzolea, paláce
- nezobrazuje lidské postavy v náboženském kontextu – tj. rozvoj nefigurální dekorace
- geometrické vzory, kaligrafie

Cordóba

ARABSKÁ VĚDA A FILOZOFIE

- Avicenna (Ibn Síná, asi 980–1037) perský filozof, lékař a vědec
- rozvoj medicíny, filozofie a přírodních věd nejen v islámském světě, ale i v Evropě
- Kánon medicíny – na evropských univerzitách až do 17. století.
- vliv na evropskou scholastiku, začleněno do výuky filozofie na evropských univerzitách (ovlivnil Tomáše Akvinského)

ISLÁM A GLOBALIZACE

- **Muslimské menšiny tvoří významné populace v Evropě, Americe i v Asii ---- otázky identity**
- **problém mezi udržením islámské identity a integrací do majoritních společností**
- **moderní technologie (internet, soc. sítě) umožňují šířit rychleji a efektivněji islám, sdílet náboženské učení, zapojovat se do diskusí o islámské víře a praxi**
- **obojí napomáhá i náb. extremismu, kulturním střetům, islamofobii**

DEMOKRACIE A LIDSKÁ PRÁVA V ISLÁMU A ZÁPADNÍCH ZEMÍCH

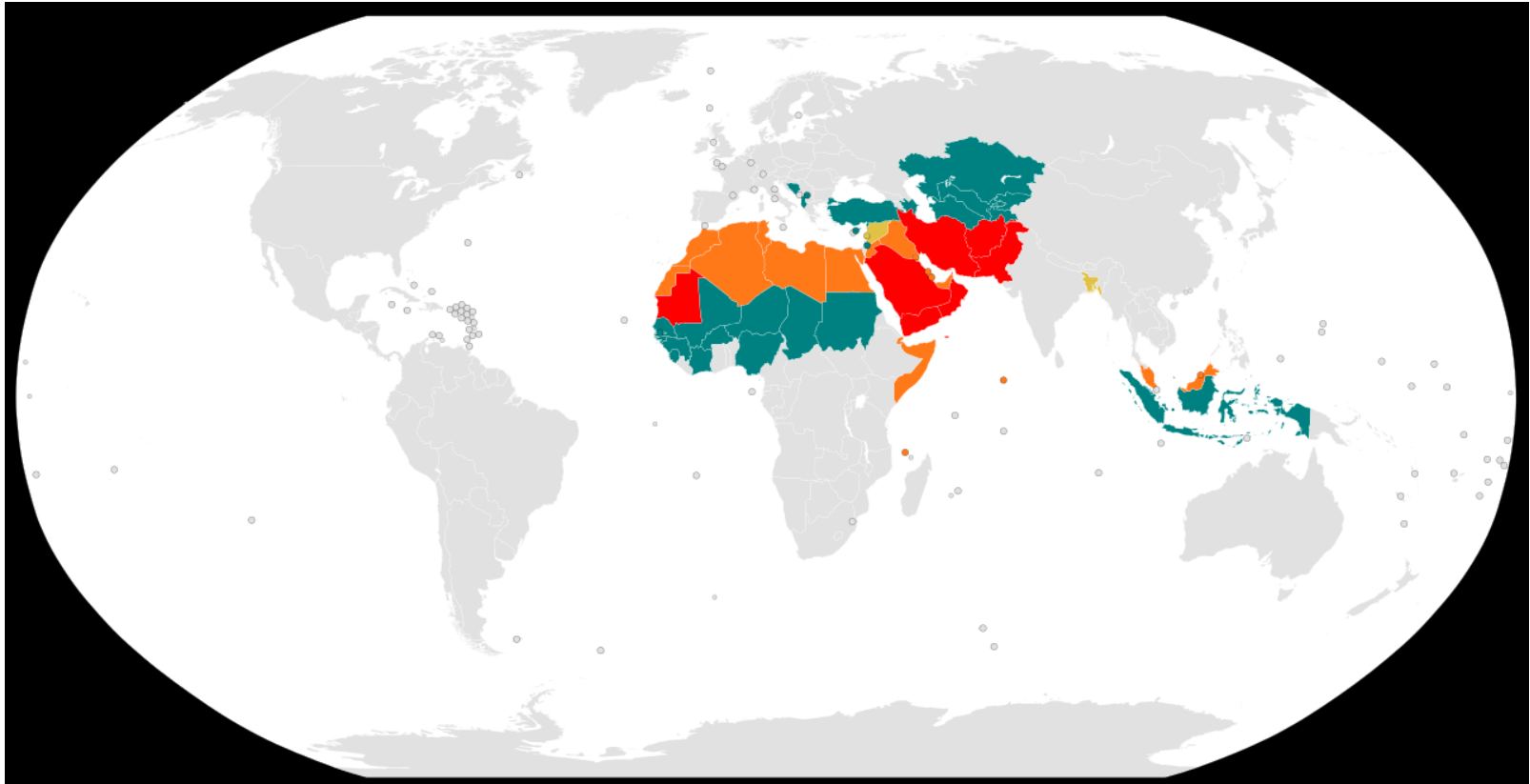
- **v různých muslimských zemích různé formy politického uspořádání od teokratických po sekulární modely demokracie**
- **vzdálenost moci a hierarchie**

ŠÚRA (PORADA) – ISLÁMSKÁ VERZE KONZULTACE A KONSENZU

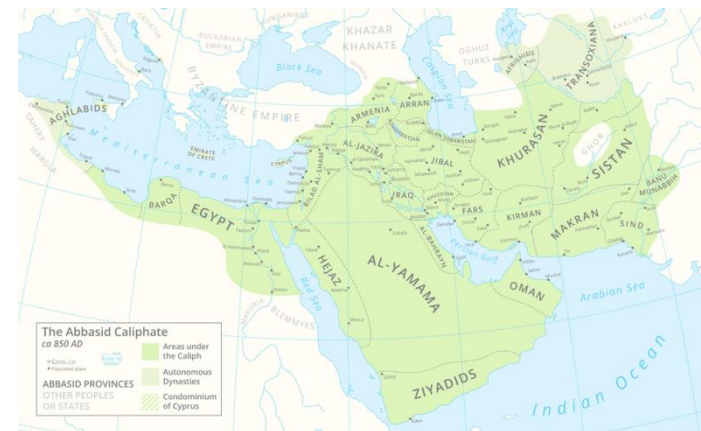
- **vychází z Koránu (42:38)**
- **konzultace a rozhodování na základě kolektivní rady**
- **vláda by se měla řídit „poradou“ – kolektivní odpovědnost**
- **šúra – základní princip participativní vlády, lze sladit s formami zastupitelské demokracie**
- **v praxi se však implementace liší**

CHALÍFÁT A ISLÁMSKÝ STÁT – TEOKRATICKÉ USPOŘÁDÁNÍ

- **„náboženský ideál“ chalífát (khiláfa) – vládce chalífa řídí stát podle zásad islámu a práva šaría**
- **chalífa = nástupce proroka**
- **vnímáno jako protiklad západní sekulární demokracii**
- **místo suverenity lidu – suverenita Boha (a šaría)**
- **různé interpretace zodpovědnosti vůdce**

- **Umajjovci (7.-8.stol.) či Abbásovci (7.-13.stol.) – skutečné chalífáty**
- **Ahmadiyyah muslimská komunita (nepolitická) –zal. v 19. stol. v Indii, vůdce chalífa = duchovní vůdce komunity, sídlí ve Velké Británii.**
- **dnes u extremistů snahy sjednotit islámský svět pod jedinou náboženskou a politickou autoritou (chalífát)**
- **Islámský stát v Iráku a Sýrii – 2014, vůdce Abú Bakr al-Bagdádí založil chalífát na dobytých územích v Iráku a Sýrii a prohlásil se za chalífu (jiné země to neuznaly), 2019 zanikl (vůdce zabit)**

LIDSKÁ PRÁVA A SVOBODY

- **Západní – svoboda slova, náboženská svoboda a rovnost žen a mužů**
- **Tradicionalisté – neslučitelné s hodnotami islámu**
- **Modernisté - liberálnější přístup – do určité míry lze sladit s islám. etickými principy**

př. Indonésie: nejlidnatější muslimská země na světě

- **sekulární ústava, zachovává rovnováhu mezi islámskými hodnotami a demokratickými principy.**
- **náboženská svoboda – ale uznává jen 5 náboženství (islám, křesťanství, hinduismus, buddhismus a konfucianismus)**

ISLÁM V ČR

<http://www.praha-muslim.cz/muslimsInCz.htm>